

Read Online

Nicholai Studies, Vol. III, No. 6 (2023): 197–206.

DOI: <https://doi.org/10.58199/nicholaistudies/ns.2023.3.6.197-206>

UDC: 271.222(497.11)-722.52-36-46 Николај Велимировић, свети(044)

271.222(497.11)-722.53:929 Тодоровић А.(044)

271.222(497.11)-722.53:929 Јовановић М.(044)

Received: February 28th, 2022. Accepted: July 3rd, 2023.

Bishop Nicholai Velimirovich as the Comforter of Grieving Parents

Nemanja Andrijašević

Faculty of Orthodox Theology at the University of Belgrade

✉ nemanja.andrijasevic@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4598-5304>

Abstract: Bishop Nicholai (Velimirovich) of Ohrid and Žiča addressed two priests on the occasion of the death of their children in 1937 and 1940. These statements of condolence are found in the personal archives of the priests and now are being published for the first time.

From these letters, we see expressions of Velimirovich's pastoral care, as well as how he tried to provide Christian consolation to the grieving parents.

The theological expression of Bishop Nicholai in these statements is also important. He wrote as a bishop, with the desire to remind parents of eternal life and unquenchable trust in God, which they should not neglect, but should completely surrender to him and even give praise to God — with gratitude for the life of the remaining children.

Key words: Bishop Nicholai Velimirovich (1881–1956), Archpriest Aleksa Todorović (1899–1990), Archpriest Milan Jovanović (1908–1993), consolation of grieving parents, pastoral care.

Владика Николај Велимировић као утешитељ уцвељених родитеља

Немања Андријашевић

Православни богословски факултет Универзитета у Београду

✉ nemanja.andrijasevic@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4598-5304>

Апстракт: Владика охридски и жички др Николај Велимировић обратио се писмено двојици свештеника поводом смрти њихове деце, 1937. и 1940. године. Изјаве саучешћа пронађене су у архивама појединих свештенослужитеља и сада се први пут објављују. Из њих се сагледава пастирска брига и пажња овог архиепископа, као и начин на који је ожалашћеним родитељима покушао да пружи хришћанску утеху.

Кључне речи: Владика Николај Велимировић (1881–1956), протојереј-ставрофор Алекса Тодоровић (1899–1990), протојереј-ставрофор Милан Јовановић (1908–1993), утеха уцвељених родитеља, пастирска брига.

Увод

У периоду ослобађања Србије од Османског царства, током 19. и почетком 20. века, српска медицина није била довољно развијена. Постојао је мали број медицинских установа, лекови су били ретки и скупи, и тешко се долазило до њих. Тада су се деца чешће рађала и постојао је већи број многодетних породица, него у каснијим периодима. Ипак, и умирање деце било је чешће, управо због недовољне раз-

вијености Србије, која је из ослободилачких ратова изашла сиромашна и исцрпљена. Посебно су две болести усмртиле већи број људи. Били су то пегави и стомачни (трбушни) тифус и шпанска грозница.

У приватном архиву протојереја-ставрофора Алексе Тодоровића,¹ пароха који је прву половину живота служио у отаџбини, у Епархији жичкој и у Београду, а другу половину у емиграцији, у Минхену, налази се изјава саучешћа његовог надлежног Епископа жичког др Николаја Велимировића поводом упокојења протине кћери Надежде. Поменута девојчица упокојила се од менингитиса.

У приватном архиву протојереја-ставрофора Милана Јовановића,² пароха који је у првој половини живота био

¹ Тодоровић (1899–1990) је рођен у селу Негришори, код Драгачева. Завршио је Богословију у Сремским Карловцима. Био је ожењен Леном рођеном Протић. Рукоположен је 1925. у свештеника. Имао је четворо деце: Надежду, Светомира, Младомира и Часлава. Био је активан као свештеник при Богомољачком покрету. Током Другог светског рата био је шеф Верског одсека при Српској добровољачкој команди. Емигрирао је из Србије са припадницима Југословенског народног покрета „Збор“. Од 1950. водио је црквену општину у Минхену. Покренуо је едицију Свечаник, у којој су објављивана дела верске и националне тематике, црквени календари са верском читанком и билтени. Упокојио се у Минхену, а сахрањен је у Београду.

² Јовановић (1908–1993) је рођен у Стрмној Гори. После завршене основне школе у Лелићу и гимназије у Ваљево, матурирао је 1931. у Богословији Светог Јована Богослова у Битољу. Оженио се 1931. Цветом, рођеном Цвејић. Рукоположен је у свештеника 1932. Имао је три сина: Александра, Јована и Слободана. Био је парох у Десићу, Ружићу, и у Радовашници. Потом је био вероучитељ у основној школи а затим и у гимназији у Лозници. Диплому о практичном вероучитељском испиту стекао је пред испитном комисијом у Сарајеву 1938. године. Похвалницом га је одликовао Епископ шабачко-ваљевски др Симеон Станковић. Дипломирао је на Православном богословском факултету Универзитета у Београду 1940. Као резервни официр – капетан друге класе, интерниран је у оснабрички официрски логор Ofлаг VI С, у коме је остао четири године. Био је парох у послератном Оснабрику (1947–1951), Зенгвардену у Вилхелмшафену (1951–1956), Билефелду (1956–1962), и поново у Оснабрику (1962–1993). Владика Епархије СПЦ за Америку и Канаду Дионисије Миливојевић одликовао га је чином протојереја-ставрофора 1950. Прота Јовановић вратио се у Београд 1993. Упокојио се после три дана. Сахрањен је на београдском гробљу Лешће.

активан као пастир у Епархији шабачко-ваљевској, а касније свештенослужитељ у емиграцији, у Оснабрику, налази се и изјава саучешћа Епископа Николаја Велимировића поводом упокојења протиног сина Јована, рођеног 2. септембра 1934. године. Владика Николај био је у присним куковским везама са породицом Јовановић.

У прилогу рада налазе се целокупни текстови дописа, који се први пут објављују.

Прилог 1:

Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Алекси Тодоровићу

Љубазни оче Алекса,

Дакле, одбеже нам Надежда у небеса!

Благо теби: сада имаш једног анђела на небу више. А благо и Надиној души што је благовремено узета у небеску домовину, и тако избегла многе саблазни и душегубна искушења овога времена.

Ти то све разумеш; а тако и попадија твоја. И то разумевање отклониће од вас ону тугу коју имају неверни и маловерни. Од свога порода имате сада на небу — то је велика ствар, — велика милост Божија.

Поклоните се, дакле, обоје вољи Божјој и заблагодарите му за остатак — за Часлава и Младомира.

С благословом и поздравом

у Битољу, 2. Јан. 1937.

твој + Е. Николај

У башки оца Алексе,

Лакшо, одбела мам Надежда у милога!
Благо теби: сада имаш једног анђела
на левој страни. А благо и Надежи: души
што је тако веома јасна у милој души
твојој, и како изгледа много саблази и
душевних искушења овога времена.
Ми не смо разумни; а шако и вовадига
нотра. И не разумемо откоменту од вас
оку путу коју имају тебери и маловери.
Од овога света имате сада на левој —
што је велика ствар, — велика милост
Божија.
Поздравите се, родно, обоје воли Ђорђе
и захваљујте му се оштрава —
за Сасана и Владимира.
(Поздравом и тоздравом
швајц.)

у Београду, 2. Јан. 1937.

Николај Велимировић

Figure 1. Statement of condolence to Archpriest Aleksa Todorović by Bishop Nikolai Velimirovich, private archive of the Todorović family, Belgrade | Сл. 1. Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Алекси Тодоровићу, приватни архив породице Тодоровић, Београд

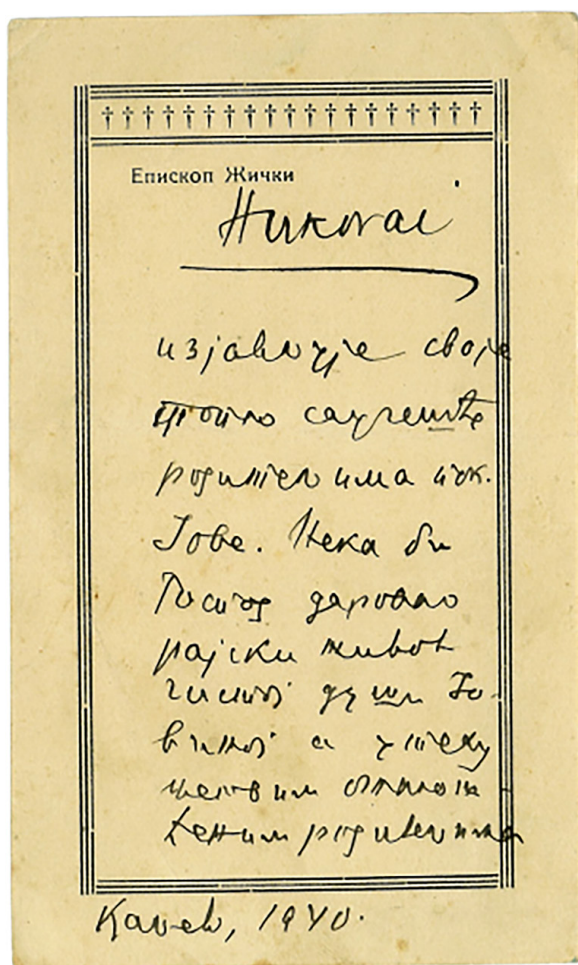

Figure 2. Statement of condolence to Archpriest Milan Jovanović by Bishop Nikolai Velimirovich, private archive of the Jovanović family, Belgrade | Сл. 2. Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Милану Јовановићу, приватни архив породице Јовановић, Београд

Прилог 2:

Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Милану Јовановићу

[Епископ жички — одштампано]

Николај

изјављује своје топло саучешће родитељима пок. Јове. Нека би Господ даровао рајски живот чистој души Јовиној а утеху његовим ожалошћеним родитељима.

Краљево, 1940.

Осврт на изјаве саучешћа Владике Николаја

Речи које је Владика Николај Велимировић исказао у својим дописима приликом изјављивања саучешћа свештеницима чија су се деца упокојила одишу хришћанском дубином и библијском симболиком. Евидентна је усмереност ка есхатологији, науци о последњим догађајима, односно исказаној вери да ће по хришћанском учењу поново доћи Исус Христос да суди живима и мртвима, и да их васкрсне за вечни живот.

У наведеном контексту своју изјаву саучешћа интонирао је Епископ Николај, који је подстакao родитеље, брачни пар Тодоровић, да остану непоколебљиви у вери и да имају поверење у Бога, истовремено их подсећајући да од момента уснућа у Господу њихове младе кћери Надежде имају сада „једног анђела на небу више“. Вера има ту снагу да може да изроди разумевање које ће у нади на вечни жи-

вот „отклонити ону тугу коју имају неверни и маловерни“ — поука је којом Владика Николај поучава свештеника који му је био поверен, а истовремено и његову породицу. На крају, он их упућује и да се „поклоне вољи Божјој“, обоје — и отац и мајка, и „заблагодаре Богу за преосталу децу“, Часлава и Младомира. Свештеник Алекса касније је у браку са супругом Леном, рођеном Протић, добио и Светомира, који се такође упокојио пре својих родитеља, у Америци, у коју је емигрирао.

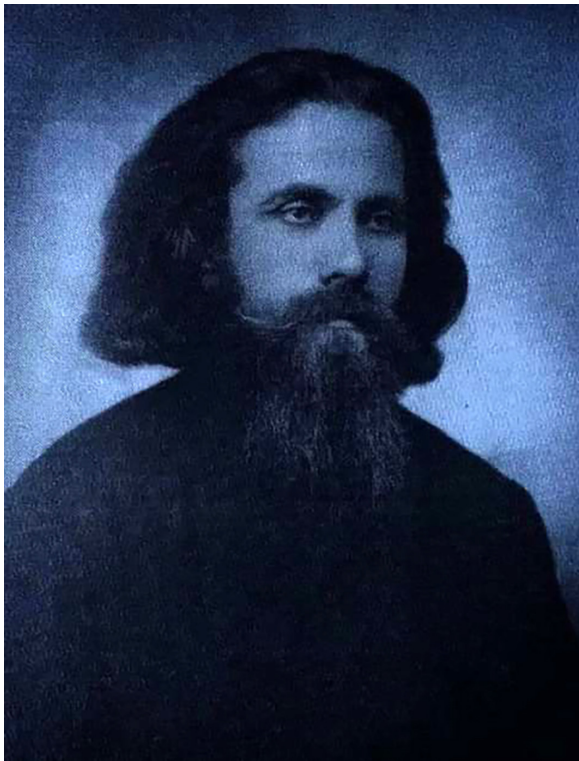

Figure 3. Archpriest Aleksa Todorović (1899–1990) (source: <https://vk.com/>)

| Сл. 3. Протојереј-ставрофор Алекса Тодоровић (1899–1990) (извор:
ВКонтакте — <https://vk.com/>)

Иако је изјава саучешћа породици Јовановић краћа, показује пастирску бригу и старање Владике Николаја о свештеницима које је познавао. Штавише, са породицом проте Јовановића био је и у духовном сродству, односно кумовском односу.

Закључак

Владика др Николај Велимировић старао се о свештеничким породицама, чиме је показивао пастирску бригу. Када је примио вест да се неком свештенослужитељу упокојило дете, он је писмено изјављивао саучешће, дајући притом и одређену кратку поуку. Уцвељене родитеље упућивао је да верују да пред престолом Божијим сада имају анђела кога су изродили. Такође, усмеравао их је да се поклоне пред том Божијом вољом и некада тешко схватљивом Божијом педагогијом, и истовремено заблагодаре Богу за преосталу децу — која су Божији дар.

* * *

Резиме

У раду се први пут објављују две изјаве саучешћа Епископа Николаја, поводом смрти деце свештенослужитеља. Из тих дописа се сагледава какав је био пастир Владика Николај и колико му је било стало да пружи утеху уцвељеним родитељима. Такође, важан је и његов богословски израз, односно речи које је као епископ исписао, са жељом да родитеље подсети на вечни живот и неугасиво поверење у Бога, које не би требало да занемаре, већ да му се у потпу-

ности предају и чак поклоне, и то са благодарношћу за живот преостале деце.

* * *

Захвалност

Благодарност за коришћење архиве, као и одобрење за публикавање свих фотографисаних и скенираних материјала аутор исказује породицама Тодоровић и Јовановић.

* * *

Библиографија | Bibliography

Необјављени архивски извори | Unpublished Archival Sources

Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Алекси Тодоровићу, приватни архив породице Тодоровић, Београд, Република Србија.

Изјава саучешћа Владике др Николаја Велимировића протојереју-ставрофору Милану Јовановићу, приватни архив породице Јовановић, Београд, Република Србија.

Литература | Literature

Велимировић, Николај. *Сабрана дела*, 2–13. Диселдорф — Химелстир: Српска Православна Црква, Епархија западноевропска, 1976–1986.

Велимировић, Николај. *Сабрана дела*, 1–13. Шабац: Глас Цркве, 2013.

* * *